

Kolínske listy

Slovenský kresťanský občasník

FEBRUÁR 2009

29

Piate číslo týchto Kolínskych listov (apríl 2005) bolo celé venované no-vozvolnému pápežovi Benediktovi XVI. Vtedy to bola radostná príležitosť. Chcem aj toto číslo teraz — temer štyri roky do jeho pontifikátu — venovať tomuto 82 ročnému úprimnému a dobromyseľnému, politicky ale príliš málo prefíkanému intelektuálovi na Petrovom stolci. Pravda, príležitosť je teraz všeličo iné len nie radostná.

Áno, ide o reakcie na zrušenie exkomunikácie schizmaticky v roku 1988 vysvätených biskupov *Bratstva sv. Pia X* (pozri okienko na druhej strane), vrátane *Richarda Williamsona*, ktorého popieranie holocaustu (a iné extrémne až absurdné tvrdenia) boli odvysielané švédskou televíziou “náhodou” práve v čase publikácie tohoto zrušenia. To čo začalo ako trápne nedorozumenie medzi pápežom a jeho najbližšími spolupracovníkmi vo Vatikáne umocnené politickou nepripravenosťou a nepredvídavosťou kúrie, vrcholilo tým, čo temer vyznievalo ako verejné lynčovanie pápeža v nemeckej tlači a na nemeckej televízii.

Zrekapitulujme čo vyvolalo túto aféru. Začalo to v novembri 2008 keď švédka televízia nakrútila v Regensburgu rozhovor s *Williamsonom*, ktorý tvrdil, že iba 300 000 tisíc Židov zahynulo v nacistických koncentračných táboroch a títo neboli vyvražďovaní v plynových komorách.¹ *DER SPIEGEL* o tomto referuje 19. januára. Interview je odvysielané 21. januára, v ten istý deň keď kardinál *Giovanni B. Re*, prefekt Kongregácie pre biskupov podpisuje z poverenia pápeža dekrét, ktorým sa ruší exkomunikácia štyroch biskupov z *Bratstva sv. Pia X*, vrátane *Williamsona*.

Toto sa stáva na žiadosť týchto štyroch biskupov. Ich predstaviteľ *Bernard Fellay* v liste z 15.12.2008 adresovanom kardinálovi *Castrillónovi Hoyosovi* prehlásuje mimo iné “Vždy sme mali pevnú vôľu zostať katolíckmi a všetky svoje sily dať do služieb Rímsko-katolíckej cirkvi. Jej učenie prijímame v synovskom duchu. Pevne veríme v Petrov primát a jeho výsady a preto nám súčasná situácia spôsobuje veľa utrpenia”.

¹ Išlo tu teda technicky o dvojnásobné “popieranie holocaustu” a v januári regensburgský prokurátor aj zahájil vyšetrovanie prípadu, keďže v Nemecku sa jedná o trestný čin.

Popieranie holocaustu

Podľa definície napríklad v anglickej verzii Wikipédie — slovenská neobsahuje definíciu, iba hmlistý popis “verejné vyjadrovanie pochybností o existencii holocaustu” — je popieranie holocaustu (*Holocaust denial*, *Holocaustleugnung*)

“tvrdenie, že nedošlo ku genocíde Židov — obyčajne označovanej ako holocaust — počas II. svetovej vojny vo forme a rozsahu uvádzanom súčasným stavom výskumu (*current scholarship*).

Kľúčovými prvkami tohoto tvrdenia je odmietanie ktoréhokolvek z nasledujúcich: že nacistická vláda praktizovala politiku úmyselného preduření Židov a ľudí židovského pôvodu k vyhladeniu ako národa; že medzi 5 až 7 miliónov Židov bolo systematicky zabitých nacistami a ich spojencami; že vyhladzovanie sa prevádzalo v koncentračných táboroch používaním prostriedkov masovej vraždy ako plynové komory.”

V nemeckej verzii Wikipédie zasa čítame, že ide o tvrdenia, že nedošlo k historicky potvrdeným faktom o systematickej, k vyhladeniu smerujúcej, genocíde okolo 6 miliónov európskych Židov, ale iba o masové vraždy či masové vymieranie bez historických zvláštností (*Besonderheiten*).

Antisemitizmus

Tu si zasa radšej poslušim definíciami zo slovenskej verzie Wikipédie, keďže ani angličtina ani nemčina nevie písomne vyjadriť rozdiel medzi Židom a židom (pozri tiež moju úvahu *Antisemitizmus versus antijudaizmus* (www.gvirsik.de/Antisemit%20vs%20antijud.pdf): Ide tu samozrejme o “nepriateľstvo alebo predpojatnosť voči Židom ako predstaviteľom židovského náboženstva (judaizmu), etnickej skupine alebo rase” a rozoznávajú sa tri druhy:

- **Náboženský** antisemitizmus (niekedy nazývaný *antijudaizmus*) je zamierený proti židovstvu ako náboženstvu;

- **Rasový** antisemitizmus je forma nenávisťi namierená proti všetkým ľuďom, ktorí majú židovský pôvod, (teda Židom v slovenskom označení, pozn. GV);

- **Antisionizmus** ako nový antisemitizmus od konca 20. storočia, ktorého prejavom je demonizácia alebo spochybňovanie existencie štátu Izrael.

Je dôležité aby sa tieto tri druhy antisemitizmu — *rasový*, *náboženský* (naozaj lepšie je tu hovoriť o *antijudaizme*) a *politický* — nemiešali, hoci často je to aj neúmyselné, obzvlášť keď v mnohých jazykoch nemožno rozlíšiť Žida od žida.

Bratstvo (Spoločenstvo) sv. Pia X, stručne SSPX, je medzinárodná katolícka (schizmatická) organizácia založená v roku 1970 arcibiskupom *Marcel LeFebvrom*. Podľa ich vlastného udania, mala v júli minulého roku 4 biskupov (Ján Pavol II. označil ich vysvätenie arcibiskupom Lefebvrom v roku 1988 za schizmatický akt), 486 kňazov v 63 krajinách, 725 omšových centier, 160 mníšok, 192 seminaristov v 6 seminároch, 88 škôl a 2 vyso-koškolské ústavy. Počet prívržencov sa odhaduje na 600 tisíc až jeden milión.

Ich anglická webová stránka je www.sspix.org/, nemecká www.fsspx.info/news/.

Ide o strnulo konzervatívne a tradicionalistické kňazské spoločenstvo, ktoré sa drží *Tridentskej* liturgie proti *Novus ordo missae* Pavla VI., a má výhrady proti reformám II. vatikánskeho koncilu, obzvlášť čo sa týka vzťahu k iným vierovyznaniam, kresťanským či nekresťanským.

Je obviňované z antisemitizmu, proti čomu sa bráni, mnohé ich verejné prehlásenia však o tom dost jasne svedčia, aj keď samozrejme nie o anti-semitizme vo zmysle rasovom či etnickom, iba o náboženskom (anti-judaizmus) a politickom (anti-sionizmus).

Zrejme na toto reaguje aj dekrét, ktorým sa ruší exkomunikácia, keď hovorí, že Benedikt je "pohnutý otcovskou starostlivosťou o duchovné súženie dotýčnych a dôverujúc v ich záväzok vyjadrený v liste..." Faktom však je, že Bratstvo vždy aj tak ho uznávalo za svojho pápeža, aj Jána Pavla II. V tom teda nebol problém. Problém bol v tom, že v "kajúcnom liste" nie je ani náznak, že by odvolali svoje odmietanie záverov II. vatikánskeho koncilu (vrátane deklarácie *Nostra Aetate*, pojednávajúcej o vzťahu k iným náboženstvám, vrátane židovského), čo bol vlastne dôvod prečo ich vysvätenie bolo prehlásené za ilegálne Jánom Pavol II. a následované ich exkomunikáciou.

Naopak, v okružnom liste svojim veriacim uverejnenom súčasne s uverejnením dekrétu o zrušení exkomunikácie, Bernard Fellay, predstavený Bratstva, explicitne priznáva, že v liste z 15. decembra "som pripomenul (kardinálovi Hoyosovi) ... že akceptujeme a berieme za svoje všetky koncily až po Prvý vatikánsky. Môžeme však vysloviť iba rezervácie ohľadne Druhého vatikánskeho koncilu ... V tomto sme presvedčení, že ostávame verní postupu vyznačenému naším zakladateľom arci-

biskupom Marcel Lefebvrom." (pozri www.dici.org/dl/fichiers/Letter_Sup_Gen.pdf).

Pápež vo svojej "otcovskej starostlivosti" sa zrejme povzniesol nad túto vzdorovitú pasáž v "kajúcnom liste", už či očakával alebo nie, že štyria biskupi mu až neskôr budú ochotní vyjsť v ústrety. Pravdepodobne ale nečakal, že jeden zo štyroch "omilostených", biskup *Bernard Tissier de Mallerai*, hneď 3. februára oznámi v talianskom *La Stampa*, že on a jeho nasledovníci nebudú spokojní s tým, aby boli jednoducho prijatí späť. "My nezmeníme svoje pozície, ale skôr zmeníme Rím ... budú doktrínarne a teologické diskusie ohľadne doktrín Druhého vatikánskeho koncilu medzi delegátmi Svätej stolice a nami". Nuž toto nesvedčí o tom, že ide o kajúcnika navracajúceho sa do lona Cirkvi.

Pokiaľ to však ako laik môžem posúdiť, tieto vzdorovité pasáže nie sú dôvodom pre pokračovanie v exkomunikácii, iba stavia autorov do rovnakého svetla ako mnoho iných duchovných a teológov, ktorým bolo vzaté právo hovoriť a učiť v mene Cirkvi — napr. *Hans Küng* — čo však najčastejšie nebol dôvod pre exkomunikáciu.²

24. januára pápež teda oficiálne oznamuje svoje rozhodnutie zrušiť exkomunikáciu bez bližšieho vysvetlenia zrejme nevediac, ani on ani dvaja zainteresovaní kardináli, o nedávnom Williamsonovom televíznom vystúpení. Pravda, vysvetlení bolo potom viac ako dostatočne, bohužiaľ ale iba po tom čo židovské organizácie, katolícki "pokrokári" a média spustili tsunami útokov na jeho pontifikát a na neho osobne.

Toto pápežovi nemožno vyčítať, nakoniec má iné starosti než aby sledoval švédsku televíziu či čítal pravidelne DER SPIEGEL. Iba azda to, že pripustil situáciu kde o jeho pripravovaných rozhodnutiach nie sú informovaní iní z kúrie, resp. im nie je ukladané za povinnosť varovať pápeža o dôsledkoch jeho rozhodnutí v medzinárodnej politickej a mienkotvornej situácii v akej sa svet dnes nachádza, keď tradičné kresťanstvo a obzvlášť Katolícka cirkev musí stále viac zaujímať obranné pozície. Celá vec je o to trápnejšia, že Williamson bol už predtým známy verejnými výrokmi, ktoré sú považované za antisemitské (napr. konšpiračné teórie o židovských plánoch na svetovládu a Ancikrista,

² Pozri tiež zaujímavý článok od známeho amerického náboženského mysliteľa slovenského pôvodu *Michael Novaka* (<http://www.nationalreview.com/novak/novak200504270755.asp>). Ináč, exkomunikácia *latae sententiae* automaticky vyplýva z cirkevného práva a ukladá sa keď niektorý jeho zákon je prekročený (teda nie keď niekto iba hovorí niečo, čo sa protiví učeniu Cirkvi, obzvlášť keď sú to historické absurdnosti ako v prípade Richarda Williamsona).

atď, z marca 2008; pozri http://blogs.telegraph.co.uk/damian_thom_pson/blog/2008/03/05/bishop_jews_planning_world_domination).

A naraz sa roztrhlo vreco s kritikou a útokmi na pápeža. Podpredseda nemeckej *Zentralrat der Juden*. (Ústredná židovská rada) *Dieter Graumann*. nazýva pápežovo omilostnenie “nepochopiteľným aktom provokácie”, podobne iní židovskí predstavitelia v Nemecku a inde. DER SPIEGEL mu venuje titulnú stránku s nápisom “Odtrhnutý od života - nemecký pápež blamuje Katolícku cirkev” a jeho anglická online verzia uverejňuje celú radu článkov s nadpismi ako “Nemecký pápež potupuje Katolícku cirkev”, “Pápež stratil svoje kúzlo”, “Pápež prestrelkov a omylov”, “Izolovaný v medziach doktrín”, “Zabíjať židov -- modliť sa za židov”, atď. Podobne iná nemecká tlač a televízia.

Ak DER SPIEGEL píše, že pápeža po jeho zvolení (v roku 2005) nemecká verejnosť “zahrnula nežnosťou a empátiami”, teraz však to kúzlo stratil, tak majú veľmi krátku pamäť: s výnimkou Rímu lojálnych katolíkov, nemecká verejnosť v podaní médií, Benedikta nikdy “nezahrnovala nežnosťou”, hoci je pravdou že táto aféra situáciu ešte zhoršila.³ Média vtedy, a teraz zasa, referujú, že mnohí katolíci vystupujú z cirkvi, vtedy vraj na protest proti zvoleniu konzervatívneho Ratzingera, teraz na protest proti tomu zrušeniu exkomunikácií. Mám však dojem, že tak ako predtým aj teraz, títo “vystúpeníci” nevstupujú do Evanjelickej cirkvi, ale ostávajú mimo oboch hlavných kresťanských cirkví v Nemecku a je pádne podozrenie, že predovšetkým preto, aby nemuseli platiť cirkevnú daň 4, jedno komu.

A tak 28. januára na svojej pravidelnej stredajšej audiencii Benedikt explicitne prehlasuje, že “s láskou obnovuje” svoju “plnú a nepopierateľnú solidaritu” so židmi, nazýva ich “našími bratmi prvej zmluvy” a dodáva, že viac razy navštívil

Osviečim, miesto “brutálneho masakru miliónov Židov, nevinných obetí rasovej a náboženskej (sic) nenávisti”, že holokaust “by mal byť varovaním proti všetkým tým, ktorí zabúdajú, popierajú alebo umenšujú jeho význam”. Naozaj si niekto mohol myslieť, že pápež o týchto veciach zmýšľa ináč?

Tiež sa vrátil k zrušeniu exkomunikácií slovami: „Verím, že po tomto mojom geste bude nasledovať záujem z ich strany robiť potrebné kroky na realizovanie plnej jednoty s Cirkvou dokazujúc tak skutočnú vernosť a skutočné uznanie autority Svätého Otca ako aj II. vatikánskeho koncilu.” Ako som už napísal, zatiaľ sa nezdá, že by boli prijali autoritu aj posledného koncilu.

Napriek pápežovým jasným slovám *Charlotte Knobloch*, predsedníčka *Zentralrat der Juden*. vyhlasuje že nebude “žiaden dialóg medzi mnou a Cirkvou”. Takisto Izraelský hlavný rabinát v liste kardinálovi Kasperovi sa vyjadruje vo zmysle, že bude veľmi ťažké pokračovať v dialógu s Vatikánom ako predtým, ak sa Williamson verejne neospravedlní a neodvolá svoje “žalostné” výroky.⁵

Dokonca aj nemecká kanclérka Angela Merkel 3. februára verejne vyzýva pápeža: “Neslobodno dovoliť aby toto prešlo bez konzekvencií. Pápež a Vatikán by mali jednoznačne vyjasniť, že nemožno popierať holokaust a že všade treba pozitívne zaobchádzať so židovstvom”⁶. Nuž presne toto bol vyhlásil pápež už pred šiestimi dňami a tak sa nemožno diviť, že pápež bol nahnevaný (nielen on!) a Vatikánsky hovorca označil ako “nehanebnosť” takto požadovať niečo, čo bolo viac razy, aj deň predtým, už jasne a zreteľne povedané.

Alebo ešte ináč. Prečo takéto “vyjasnenie” nežiada aj od britskej kráľovnej či ministerského predsedu? Veď popierač holokaustu *par excellence*, *David Irving* nebol nikdy “exkomunikovaný” t.j. zbavený britského občianstva. Samozrejme, britská

³ Podľa prieskumu firmy Emnid, 67% nemeckých katolíkov si myslí, že pápež poškodil cirkev tým, že zrušil exkomunikáciu Williamsona. Nuž aj ja by som súhlasil, ak by to bolo formulované tak, že nie tak pápež, ale tí čo sú zodpovední za vatikánsku politiku; a nie samotné zrušenie, ale spôsob akým toto zrušenie bolo prezentované širokej verejnosti.

⁴ Potreba v Nemecku — a niektorých prilahlých krajinách — prehlásiť pred svetskými (cirkvi aj tak nie priaznivo naklonenými) úradmi z daňových dôvodov svoje “vystúpenie z Cirkvi” je v 21. storočí absurdum, ktoré našťastie štáty s anglosaskou kultúrou nepoznajú (a pokiaľ tomu rozumiem, ani Slovensko).

⁵ Toto nedorozumenie sa neskôr podarilo kardinálovi *Walter Kasperovi*, zažehnať a znovu sa stretne s Hlavným rabinom, čo je aj politicky dôležité vzhľadom k nastávajúcej májovej návšteve Benedikta XVI. v Izraeli. (Kasper je v kúrii zodpovedný za styk so židmi, preto dost' trpkó bol znášal — ako sám verejne priznal — že nebol informovaný o vydaní dekrétu bezprostredne po tom, čo sa na televízii objavilo nešťastné Williamsonovo interview.)

⁶ “Es geht darum, dass vonseiten des Papstes und des Vatikans sehr eindeutig klargestellt wird, dass es hier keine Leugnung geben kann, dass es einen positiven Umgang mit dem Judentum insgesamt geben muss.”

kráľovná nemôže byť zodpovedná za to, čo o holokauste vyhlasuje každý britský občan, práve tak ako pápež by nemal byť zodpovedný za to, čo o holokauste vyhlasuje každý z 1,1 miliardy *radových* katolíkov bez úradu, akým zatiaľ Williamson je (a pravdepodobne aj ostane).

Neobstojí ani obrana *Frau Merkel*, že musela jasne vyhlásiť na čom stojí nemecká politika vo veci popierania holokaustu. To je v poriadku, aj mohla, ak to považovala za potrebné, prehlásiť na čom stojí nemecká politika vo veci kto objavil Ameriku: prečo to ale bolo treba adresovať takýmto drzým spôsobom pápežovi o ktorého názoroch na tieto veci nik so zdravým rozumom nemohol pochybovať?

Výstižne to napísali mladí z *Benedikt Generation*. (pozri poznámku pod čiarou).

O päť dní pápeža sama zavolała telefonicky. „Bol to milý a konštruktívny rozhovor, poznačený spoločnou hlbokou podporou k výstrahe akou je šoah pre ľudstvo” povedal o tomto hovorca sv. Stolice *Federic Lombardi*. Opäť sa vynoruje otázka, či pani kanclérka volá každej hlave štátu iba preto, aby sa “v konštruktívnom rozhovore” zhodli o niečom, čo

je a bolo vždy samozrejmosťou pre obe strany? Alebo sa vari “konštruktívne” dohodli, že pápež exkomunikuje každého kto hlása veci, ktoré spadajú pod označenie “popieranie holokaustu” alebo pod široký pojem “antisemitizmus” a recipročne kanclérka takýchto táračov zbaví nemeckého občianstva? Nechcem špekulovať, ale čo ak pani kanclérka poprosila o tento rozhovor aby si to s Benediktom urovnala lebo si uvedomila, že pred pár dňami prestrelila.

Vatikánsky Štátny sekretariát aj tak ale vydal 4. februára vyhlásenie v ktorom sa zdôrazňuje, že omilostením štyroch biskupov sa “nezmenila legálna situácia”; SSPX naďalej “nie je kanonicky uznaná v Katolíckej cirkvi” a biskupi budú musieť “dokázať úplné prihlásenie sa k doktrínám a disciplíne Cirkvi”. Hoci II. vatikánsky koncil nie je tu explicitne menovaný, je zjavné, že ide predovšetkým o neho. A tiež: “Názory biskupa Williamsona na holokaust sú absolútne neprijateľné a rozhodne odmietané Svätým otcom, ako to on sám už bol povedal ... Aby biskup Williamson si mohol robiť nároky o pripustenie k biskupským funkciám v Cirkvi, musí sa absolútne, jednoznačne a verejne dištancovať od svojich názorov týkajúcich

Z prehlásenia *Generation Benedikt**

k výzve *Frau Merkel* adresovanej pápežovi

(http://www.generation-benedikt.de/aktuelles_pressemitteilungen.php)

Politický priestor v Nemecku je samozrejme chránený pred cirkevnými zásahmi. *Generation Benedikt* sa však nazdáva, že vzhľadom k zmysluplnej separácii cirkvi a štátu má Katolícka cirkev nielen svoje povinnosti, ale aj práva. K týmto právam patrí aj nebyť vystavovaná hanobiacim a celkom neopodstatneným výčitkam zo strany nositeľov politickej moci. Tvrdenie, že sa Svätý otec nedostatočne dištancoval od popieračov holokaustu predstavuje takúto výčitku.

Otázky týkajúce sa smutného a hrôzostrašného osudu židovského národa počas diktatúry Tretej ríše si samozrejme vyžadujú aby k nim najvyšší nemeckí predstavitelia zaujali svoje stanovisko. Postup a tón spolkovej kanclérky však možno označiť iba ako nešťastný. Dostatočne prevedený prieskum by bol ukázal, že zo strany Vatikánu, ako aj osobne zo strany Svätého otca, niet nedostatkov (vo veci jasného stanoviska k týmto otázkam). ...

Kto, tak ako spolková kanclérka, toto spochybňuje, znevažuje nie iba skutkový stav, ale vedome poškodzuje osobu a úrad Hlavy Katolíckej cirkvi. Podľa bežných kritérií tu ide o závažné dotýkanie sa náboženských citov katolíckych kresťanov v Nemecku a na celom svete.

*) *Generation Benedikt*, je podľa ich vlastného opisu (<http://www.generation-benedikt.de>) siet' mladých z celého sveta, ktorá vznikla počas *Svetového dňa mladých* v Kolíne v roku 2005. Jej členovia sú mladí ľudia, ktorí riadia svoj život podľa katolíckej viery v celej jej šírke a sú pripravení sa k svojej viere a z nej plynúcim presvedčeniam aj verejne hlásiť a ich brániť.

Ich predseda, 23-ročný *Nathanael Liminski* bol 8. februára jedným z debatérov na programe ZDF pod názvom “Sme ešte za pápeža?—náboženstvo na ústupe”, ktorý moderovala *Maybrit Illner*. Podľa reakcií, ktoré možno nájsť na stránkach *Generation Benedikt*, nebol som sám, kto bol jeho vystúpením doslova nadšený: žiadny pre outsiderov nezrozumiteľný “apoštolát”, iba vecné argumenty, ktorým musel rozumieť každý žijúci v “otvorenej spoločnosti”. Aký kontrast proti druhému katolíkovi medzi diskutérmi: *Peter Frey* považoval za potrebné argumentovať “vlastenecky” (vo zmysle “vlasteneckých kňazov”, akých si Slovensko pamätá z rokov päťdesiatych). Vari preto, že je zamestnancom ZDF?

Kiež by tak vecne, zrozumiteľne a presvedčivo ako mladý *Liminski* vedeli argumentovať aj cirkevní hodnostári, ktorí sú niekedy pozývaní k takýmto televíznym “talk shows”.

sa holokaustu”. Do tretice to sám pápež zopakoval na stretnutí 12. februára s predstaviteľmi amerických židov: “je neprípustné aby ktokoľvek, obzvlášť kňaz, popieral holokaust”. Toto by už naozaj malo stačiť aj pre tých najmenej chápaných.

Aby bolo jasné, tieto stanoviská Svätej stolice nie sú nič nového; v tomto zmysle bolo vždy chápané zrušenie exkomunikácie ako iba prvého kroku v procese zmierenia. Ostáva iba otázka, prečo takéto vysvetlenie nebolo vydané spolu s oznámením o zrušení a nie až štrnásť dní po tom, čo prišlo politické tsunami, ktoré mali v kúrii vzhľadom k politickej atmosfére predvídať.⁷

Ináč Williamson, ktorý bol medzičasom zbavený svojich funkcií aj svojím predstaveným v Bratstve sv. Pia X, svoje postoje vysvetlil v nedávnom interview (www.spiegel.de/international/world/0,1518,606323,00.html#ref=nlint)⁸.

***

Myslím rozruch okolo zrušenia exkomunikácie, ktorý teraz našťastie už akosi utíchol, vychádzal predovšetkým — myslím často, aj keď nie vždy, úmyselne — z nerozlišovania dvoch vecí: *faktu* zrušenia a *spôsobu* ako celá vec bola prezentovaná širokej verejnosti, ktorá nepozná cirkevné predpisy a tak ľahko podľahne tendenčnému referovaniu médiami, motivovaných tými či onými, väčšinou Cirkvi nie priaznivo naklonenými, záujmami. Toto rozlišovanie som sa snažil podčiarknuť v predchádzajúcich riadkoch.

Druhá vec, ktorá mútila vodu boli dva iba nepriamo súvisiace faktory, na ktoré narazila pápežova akcia:

(a) Židovskí náboženský, hlavne ale politickí, predstavitelia, videli v politickej nešikovnosti Vatikánu príležitosť “zabodovať” v katolícko-židovskom dialógu (lebo, opakujem, neverím, že by informovaní si mohli myslieť, že Benedikt zastáva antisemitské v akomkoľvek slova zmysle postoje);

(b) Tvrdohlaví predstavitelia SSPX, namiesto toho, aby boli dôslední vo svojom kajúcnom návrate do lona Cirkvi si stále nechávali (a zrejme nechávajú)

zadné dvierka pre “doktrínárne a teologické diskusie ohľadne doktrín II. vatikánskeho koncilu” so sv. Stolicou, čím samozrejme pobúrili pokrokovú a kritikov v Cirkvi (a mimo nej), a zneistili i značnú časť pápežovi verných.

Čo sa týka *popierania* holokaustu — ktoré je zrejme vnímané ako v istom slova zmysle moderná forma rúhania — aký je rozdiel medzi ním a, povedzme, popieraním iných historických faktov, napríklad Armstrongovo pristátie na mesiaci v roku 1969, španielske inkvizície atď? Myslím v podstate ten istý ako medzi uverejňovaním karikatúr Mohameda (či Ježiša) a karikatúr štátnikov, umelcov, vedcov či iných iba historických osobností. Nad týmto by sa mali zamyslieť najmä tí, ktorí vyhlasujú, že patrí k právu na slobodu prejavu v otvorenej spoločnosti zosmiešňovať či uverejňovať karikatúry zakladateľov historicky a kultúrne zakotvených náboženstiev, urážajúce city a čo je sväté pre veriacich, aj keď ide o iné veci u židov, iné u moslimov a zasa iné u kresťanov.

Čo sa týka *historického faktu* holokaustu napadlo ma, že, ak by bolo nedovolené či niekde dokonca protizákonné popierať platnosť napríklad Pythagorovej vety, nič by to nezmenilo na jej objektívnej platnosti. Iba by sa niekto mohol pýtať, prečo jej platnosť treba chrániť takýmto zákazom či dokonca zákonom, a možno až potom by začal pochybovať o Pythagorovej vete.

Nuž pápež a Vatikán bez problémov vyhovel židovským “starším bratom” a, ako sme videli, niekoľko ráz na ich žiadosť prehlásili to, čo si priali. Pripomenulo mi to ale príhodu, ktorú mi raz rozprával môj otec: Doktor X žaloval doktora Y že ho nazval somárom. Sudca prikázal doktorovi Y aby to verejne odvolal a tak sa v novinách, ktoré každý čítal, objavil veľký inzerát so slovami “ja, doktor Y, verejne prehlasujem, že doktor X nie je somár”. A tak bol doktor X v trápnejšej situácii než keby bol jednoducho ignoroval nedorozumenie ktoré mal s doktorom Y.

Zložitejšia je otázka okolo Bratstva (SSPX), ktorého křčovité držanie sa starých foriem — konkrétne vo veci vzťahu k iným vierovyznaniam a nábo-

⁷ Smutnou iróniou je, že možno aj lefevbristické hnutie a samotné Bratstvo by nebolo vzniklo — resp. nie v takom rozsahu — ak by aj v inej súvislosti Rím nereagoval až *post factum*, ak by autorom *motu proprio* (o povolení Tridentkej omše ako alternatívy k Novus Ordo) nebol Benedikt XVI. ale už Pavol VI., keď sa ešte dalo nadväzovať na tradíciu, lebo ešte žilo dosť pamätníkov liturgie ktorá bola povznášala desiatky generácií európskych katolíkov.

⁸ V dlhom interview vraví mimo iné: “Keď vidím toľko úprimných a inteligentných ľudí, ktorí si myslia niečo iné (o holokauste a plynových komorách), musím sa znovu pozrieť na historické dôkazy (lebo) ide o historické dôkazy, nie o emócie. A pokiaľ nájdem takéto dôkazy, opravím sa. To ale zaberie nejaký čas.”

ženstvám (*Nostra Aetate*) vynieslo na povrch napätie medzi "pokrokovými" katolíkmi (a im blízky-mi), ktorým nestačili reformy II. vatikánskeho koncilu, a "konzervatívnymi", ktorí potrebu týchto reforiem nepochopili. Pontifikát Benedikta XVI. sa niesol a nesie v znamení snahy preplávať medzi touto Scylou a Charibdou, a posledné udalosti reprezentovali narazenie jeho "loďky" temer súčasne na obe tieto skaly. To je však komplikovanejšia problematika, ku ktorej sa vrátim inokedy.

Napadá ma iba prirovnanie k ruskej situácii 1917, aj keď je asi trochu za vlny pritiahnuté: Cársko Rusko sa prežilo a Kerenského demokratický prevrat sľuboval vstup Ruska do modernejšieho sveta. V tomto procese dočasné mocenské oslabenie Kerenského využil Lenin a jeho bolševici a z viacmenej demokratického procesu sa stala demagogická revolúcia, ktorá búrala všetko, aj to dobré, čo Kerenski chcel z minulosti zachovať. Možno Benedikt za kormidlom Cirkvi, ktorá úspešne zdolala "proces" II. vatikánskeho koncilu, nechce aby jeho a Cirkve stihol osud Kerenského a Ruska. Viac to ale rozvádzať neidem.

Podľa môjho názoru niečo pozitívne by sa mohlo z tejto krízy pre Cirkve predsa len vyvinúť, aj keď znalí situácie o tom zatiaľ pochybujú: zriadenie — ako to bol už dávnejšie navrhoval bývalý bavorský minister kultúry *Hans Mayer* — vo Vatikáne akéhosi "vládneho kabinetu", niečo ako pápežov (a prefektov) poradný zbor vo veciach politicko-verejných (*public relations*), aby sa zamedzilo podobným trápnošiam.

Záver

Nemožno chcieť, aby všetci kresťania rovnako zmýšľali o vzťahu k židom a takisto nemožno chcieť, aby všetci židia sa na tento vzťah dívali rovnako: hociaké sú rozdiely medzi tým v čo veríme my a v čo oni, musíme veriť, že pred Bohom je táto deliaca čiara iba druhoradá. Prvoradá je tá, ktorá sa tiahne medzi tými, ktorí hľadajú vzájomné porozumenie — bez toho aby diktovali tým druhým čo majú veriť či ako sa majú modliť k spoločnému Bohu — a tými, ktorí vyhládávajú konflikty a konfrontácie za každú cenu, či už sedia v Bratstve sv. Pia X, alebo trebárz v *Zentralrat der Juden*.

Rozumný hlas zo Slovenska

Pred niekoľkými dňami rozvírila verejnú mienku udalosť odpustenia. Benedikt XVI. sa rozhodol podľa svojej právomoci stiahnuť exkomunikáciu voči 4 biskupom schizmatického Spoločenstva Sv. Pia X. Boli vysvätení bez súhlasu pápeža, teda protiprávne. Automaticky sa tak vyčlenili zo spoločenstva Katolíckej cirkvi. V decembri, po ústretovej kroky pápeža, ktorý tomuto spoločenstvu vytvoril všetky podmienky na zmierenie s Cirkvou, podali žiadosť o stiahnutie exkomunikácie. Tento jav priniesol niekoľko zaujímavých reakcií. Tá okamžitá prišla zo strany niektorých židovských starších bratov. Bez dostatočných informácií reagovali mnohí okamžite, roztrpčene a podľa nich kompetentne. Dokonca i u nás na Slovensku. Stačilo si však overiť základné pojmy a informácie. Exkomunikácia sa dotýka spoločenstva s Cirkvou. Dotýka sa v prvom rade otázok viery a skutkov z nich vyplývajúcich. Nie politických, či historických názorov. Na strane druhej výroky jedného z biskupov o holokauste boli jednoznačne odsúdené tak pápežom, ako aj samotným Spoločenstvom. Selektivita v nadpráci niektorých médií s konkrétnym cieľom však urobila opätovne svoje. Ak by sme chceli byť veľmi úprimní, výroky niektorých militantných rabínov na adresu kresťanov nie sú ani zďaleka písane slovníkom šírenia pokoja a vzájomného porozumenia. A napriek tomu sa celosvetová tlač nezamýšľa nad komplotom proti kresťanom. ... A pritom opäť stačilo tak málo. Skôr, ako zareagujem bez dostatku informácií, počkať a informácie si zadovážiť. Ak totiž chcem úprimne usilovať o pokoj a zblíženie. Inak totiž podobné kroky svedčia o opaku. ...

(S)amotné stiahnutie exkomunikácie neznamená úplnú jednotu s Cirkvou. Ide len o vytvorenie podmienok, ktoré to môžu umožniť. Schizmatické hnutie totiž neprijíma závery II. Vatikánskeho koncilu a jeho učenie. Aby prišlo k plnému zjednoteniu s Katolíckou cirkvou, je potrebné urobiť zo strany týchto biskupov i ďalších kňazov kroky, ktoré ich dobrú vôľu preukážu. Pápež tak urobil. Práve preto je namieste (čo povedal pražský arcibiskup, kardinál *Miloslav Vlk*): „V prvotnej Cirkvi bolo schizmatikom, ktorí sa vrátili späť do Cirkvi uložené verejné pokánenie. V prípade Lefebristov som o takom pokání za škody, ktoré Cirkvi spôsobili, nepočul.“...

(P)ovrchnosť pri informovaní médiami dokáže veľakrát skresliť realitu. Práve preto je potrebné, aby sme i pri informovanosti zatiahli na hĺbku. Nevyvímajúc kňazov, ktorí si kroky Benedikta XVI. vysvetľujú po svojom, ako návrat pred koncil a ako snahu o zmenu i v rámci postoja k schizmatickým skupinám. Otvoriť cestu milosrdenstva tým, že vytvorím všetky podmienky pre zjednotenie ešte neznamená, že to robí aj druhá strana. A mylná interpretácia takýchto skutkov môže byť i príčinou vyplavenia vlastných problémov.

J. Kováčik, hovorca KBS,
vo vatikánskom rozhlase 5.2.2009

Kolínske listy vám budú zasielané vo forme PDF na vašu e-mail adresu, ak sa prihlásite na gvirsik@t-online.de. [Tlačené verzie sú k dispozícii iba výnimočne (starším?) záujemcom, ktorí nemajú prístup k internetu.] Môžete si ich tiež stiahnuť z <http://www.gvirsik.de/> kde sú aj iné moje články a úvahy v angličtine a slovenčine.

George Virsik